

Fogarassy László,
Bratislava-Petržalka,
Hrebíčková ulica 17.

Bratislava /Pozsony/, 1950.IV.12.

FORUM szerkesztősége /Lukács György és Ortutay Gyula
urnak,/
Budapest.

- Alulírott tisztelettel kérek választ az alábbi kérdésekre:
1. Milyen címen rendelhetnék meg Moszkvában 1920-1945 közt magyar nyelven megjelent kommunista könyveket? Moszkvai tudományos intézet, esetleg könyvkereskedés címét kérném. Lehet szó kölcsönről vagy vételről is. /Rudnyánszky Ede: Szamuely Tibor, Illés Béla: Eg a Tisza, Pogány József: A fehér terror./
 2. Doktori értekezésem témája a burgenlandi kérdés. Keresem ezt a két könyvet: Boltizár István /vagy Boldizsár Iván/: A nyugati kapu és "Veszélyben a Dunántul". Hol lehetne beszerezni vagy kölcsönkapni?

Már sok helyre fordultam /Magyar Munkásmozgalmi Intézet, budapesti egyetem történelmi intézetét, de választ a feltett kérdésekre nem tudtam kapni. Mivel Lukács szerkesztő ur 1919-ben közoktatásügyi népbiztos volt, Ortutay szerkesztő ur pedig tudtommal szociográfiával foglalkozott, azért voltam bátor Önökhöz fordulni, mivel a moszkvai kiadásokról senki sem tud, külön Dunántuli intézet létezéséről meg nekem nincs tudomásom.

3. Érdekelne a Moszkvában magyarul megjelent könyvek bibliográfiája, továbbá a moszkvai magyar emigráció története. Megjelent erről valamilyen tanulmány?
4. Szilágyi István; a "Három fekete évtized" szerzője tagja-e a FORUM szerkesztőségének? Mert öhöz is volna kérésem a műve felől, mivel nem kapható.

Szívésségükért fogadják hálás köszönetemet, a választ pedig lehetőleg levélben szeretném, mert a szerkesztői üzenetekben nem sok tér lehet.

Teljes tisztelettel:

Fogarassy László.

P.S. Az Irói Szakmunkások Központjához levelelnem nem valarolt.

LA4C15-499/1

Dr. Ladislav Fogarassy,
Bratislava-Petrzalka,
Iskerníková ulica 17.

1962. január 9.

Mélyen tisztelt dr. Lukács elvtárs!

Mivel ismeretlenül keresem föl soraimmal, legelőször is be kell mutatkoznom. Sorok írója a Magyar Tanácsköztársaság történetének kutatója, 1959-ben a Párttörténeti Intézet pályázatán a 2. csoportban III. díjat nyertem. Akkoriban 16 díjat osztottak ki, ezek közül én voltam az egyedüli külföldi. Több, a tanácsköztársaság hadtörténetére vonatkozó tanulmányom jelent meg, így decemberben a "Jászkunság" és a "Soproni Szemle" hozott tőlem egy-egy cikket. Az Ön címét Rothbart Emil volt szíves megadni, aki felé viszont Győry Dezső Kossuthdíjas író közvetített. Győry Dezső részére u.i. megírtam a rimavölgyi harcok történetét, hogy azt "A nagy érettségi" c. regényes emlékirataiban felhasználhassa. Ezt a jegyzetek közt meg is említette.

Sed redeamus ad positivum: én arra szántam magamat, hogy megírom az 5. vörös hadosztály történetét. Azért is érdekelt a téma, mivel a II/13 zlj /később XIII. vzlj/ és a 13. vörös ezred a pozsonyi 13. honvédezből alakult. Magyar és csehszlovák levéltári és könyvanyag alapján nagyszerű lehetőségek vannak. Rothbart elvtárs nekem külön tanácsolta, hogy forduljak Önhöz, mint az 5. vörös hadosztály politikai megbízottjához, akitől fontos adatokat tudhatnék meg.

Öszinte ember vagyok, engedje meg, hogy Önnel szemben is az legyek: érdeklődési köröm az I. világháború utáni korszak és nem az aktuális politika. Ezért az Ön 1956-os álláspontjával nem szándéksom foglalkozni, mivel egyrészt az 1919-es eseményekből nincsen kifolyása, másodszer pedig nincsen személyes érdekem, hogy jóhiszeműen cselekvő embereknek netán kellemetlenséget okozzak. Ezért tisztelettel kérem, hogy szíveskedjék az alábbi kérdésekre válaszolni, természetesen Önre hivatkozni fogok. Egyidejűleg írtam Sárói Szabó Tibornak is.

1./ Mikor nevezték Önt ki az 5. hadosztály politikai megbízottjának és meddig tartotta meg ezt a funkciót? /Tudtommal május 5-én még Illés József volt a pol. megbízott./ Ki vette át Ön után a megbízatást?

2. Kik voltak 1919 júniusában a többi hadosztály és önálló dandár politikai megbízottjai? /En ezekről tudok: 1. ho: Domján szds, 6. ho: Münnich tart. fhn./

3./ Miért váltották le Szakal hadosztályparancsnokot és mikor? Az 5. hadosztály jól harcolt s úgy tudom, hogy azért is tartóztatták le később, mert a ludovikás forradalom leverése után üdvözlő táviratot küldött Kun Bélának. /Az Est 1919 nov. 5./

4./ Mi lett Szakal Kálmán későbbi sorsa? Nekem van róla tudomásom, hogy könyvet írt az uzsoki harcokról s állítólag ezredesi nyugdíjat is kapott.

5./ Böhm írja memoárjaiban, hogy Sárói-Szabót leváltották, mivel mint dandárparancsnok nem vált be, én viszont Győry révén úgy tudom, hogy június 24-én még a helyén volt. Mi itt a valóság? Az én feltevésem az, hogy Szakal hadosztályparancsnok javasolta leváltását és erre csak később került sor.

6./ Ki volt a 65., 17. és 10. ddr. politikai megbízottja?

7./ 1919 június 16-án Sajóházaán a 17. dandártörzs hét tisztje hősi halált halt, ellenállásukról a csehszlovák források is megemlékeznek. Egyikük nevét /egy őrnagy/ nem tudtam kinyomozni, mert a holttestet a család elvitette. Nem tudja Ön véletlenül a nevet? A többi hat tisztnek a csehszlovák hadsereg állítottatott cseh feliratu emlékkövet a sajóházaai temetőben, ezt én is láttam és most is áll.

8./ Jelent meg Szovjetunióban valamilyen munka az 5. hadosztály harcairól? Főleg a július-augusztusi küzdelemre, a román fogságra gondolok.

Együttal leszögezem, hogy ismerem dr. Lukács elvtárs irodalmi munkásságát, tudva, hogy az filozófiai és irodalmi alapon áll. Ezért meg fogom érteni, ha egyes kérdésekre nem tudnék választ kapni. Egyben érdekelne, hogy a moszkvai emigrációban ismerte-e Lakos Györgyöt, aki a pozsony-ligetfalusi munkásszázalóalj parancsnoka volt. Rendfokozata főhadnagy, csehszlovák forrás szerint a Szovjetunióba menekült és ott tábornoki rangot ért el.

Válaszát várva tisztelettel köszönti:

S. Fogarassy László

NYTA FIL. INT.

Lukács Arch.

Dr. Fogarassy László,
Bratislava-Petrzalka,
Iskerníková ulica 17.

Pozsony, 1963 április 22.

Mélyen tisztelt Lukács elvtárs!

Levélváltásunkra való hivatkozással tisztelettel értesítem, hogy az 5. vörös hadosztályról szóló történelmi tanulmányom a Borsodi Szemle 1962. évi 6. és idei 1. számában megjelent, a befejezésnek pedig a 2. számban kell megjelennie. Ebben természetesen Önről is megemlékeztem, tiszteletpéldányt viszont nem tudok küldeni, mert csak egy szerzői példány jutott nekem és különlenyomatot nem adtak ki. Igen örülnék, ha esetleges észrevételeivel tudományos munkásságomhoz segítséget nyújtana.

Itt megemlítem, hogy Sáróinak sem tudtam küldeni példányt, de egy barátom eljuttatta neki Zomborba. Sárói most emlékiratain dolgozik. Nekem azt írta, hogy Kun Béla még a Károlyikorszakban és március 21-én a gyűjtőfogházból való elbocsátása alkalmával azt ígérte neki, hogy kineveztetni őt a magyar vörös hadsereg főparancsnokának, Steinbrück Ottó századost pedig hadügyi népbiztosnak. Sárói most is neheztel rá, hogy ígéretét nem tartotta be. Magam részéről az a véleményem, hogy Kun Béla tehetett ilyen magánjellegű ígéretet, hanem azt más kortanúval vagy írásbeli dokumentummal igazolni kellene.

Egyúttal azzal a kéréssel terhelem meg, hogy legyen szíves közölni, hogy az 1919-es népbiztosok közül kik tértek vissza 1945-ban az országba és milyen megbízásokat kaptak. Csodálom, hogy csak egyikük lett kormánytag, akinek szellemi képességeit a boldogult Landler nagyon alacsonyra becsülte. Jó lenne megírni a moszkvai emigráció történetét, úgy hiszem, már eljött az ideje annak, hogy kiderítsék, hogy miért kellett többek közt Kun Bélának /aki nélkül aligha lett volna 1919-ben proletárdiktatura/ és Steinbrück Ottónak elpusztulnia.

Tisztelettel köszönti:

MTA FIL. INT.
Lukács Arch.

Fogarassy László